

Nro. 7.

A FELS. R. TSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMEBŐL.

*Költ Bétsben Kedden Juliusnak 23-ik napján,
1799-ik esztendőben.*

B é t s.

A' leg utóbbi Udvari Német Ujjságban, ezek a' hadi tudósítások adattattak ki a' fő hadi Cancellariáról: — „

„Ő Károly Királyi Fő Hertzegségétől ide érkezett néhány jelentések szerént, az ellenség ezen hónapnak 3-dikánn a' Gen. *Jelachich*' seregének, a' mely a' *Sill*' partján szállott volt meg, egész szélső vigyázó lineáját, mely is *Schwitztől* fogva *Brunenig* terjedett-ki, meg-támodta, és azt előbbször vissza is nyomta volt, hanem, minek-utánna a' mi segítő seregeink el-érkeztek, az ellenség ujjanton, több helyekenn, újra meg-támadtatott, vesztéssel vissza nyomatott, és az után a'

Jost' hegyénn is keresztül kergettetett, és *Felső-Egeribe* a' miéink bé-szállottak. A' bal szárnyán is a' Gen. *Jelachich*' lineájának, a' hol Gen. *Ötves* a' Komandérozó, hasonló ki-menetele volt az ellenség' reánk való ütésének, és az ellenség itt is kénytelen volt vesztéssel vissza vonni magát.

„Jul. 6-dikánn nagy erővel reá ütött az ellenség a' Gen. *Meerfeld*' vezérlése alatt *Offenburg* nál álló seregeinkre, és őket *Offenburg* nak el-hagyására kényszerítette: mindazonáltal a' miéinknek vitéz ellent-állások által, a' további elő nyomulásban meg-akadályoztatott az ellenség, és Gen. *Meerfeld*' ujjanton arra a' helyre szállította meg seregeit, a' hol azok az ellenségnek *Offenburg* nál való meg-támódása előtt feküdtének volt. —

„Ezen tsatának alkalmatosságával a' 10-dik és 23 dik *Frantzia Lovas Regementek* nek a' mi nap meg-maradott részeik, mind semmivé tettek: egyéb következései sem voltak ezen ütközetnek, minthogy az ellenség mingyár az után, *Marlen*, *Wildstaedt* és *Links*' tájjokig vissza vonta magát, és a' miéink már 8-dikban ismét bé-szállottak volt *Offenburg* ba.

„A' mi vesztésünk egészen-vétettette, kistiny volt ezen tsatában. Leg inkább sajnálja ő Királyi Fő Hertzegsége Császár Huszár Regementje béli Gr. *Keglevich* vitéz Oberstert, a' kit egy haubitz-gránát meg-ölt.

* * *

„A' mi *Mántua*' és *Alessandria*' váraiknak állapotjokat illeti, úgy irt *Kray* Generalis ezen hónapnak 12-dikénn, hogy ezeknek ostromoltatások egész hathatósággal folytattatik.“

Spanyol Ország.

A' Junius 12-dikénn indúlt *Madridi* levelek szerént (ekként irtak a' Bétsi Udvari Ujjságban a' *Spanyol* Artikulus alatt) a' *Spanyol* Országglószék, lemmi ketségbe-esésben nintsen most a' maga külső és belső állapotjára nézve: hanem, egélz meg-határozottlágga! vagyon a' felöll, hogy mitsoda eszközoeket kelleftek néki elő-venni.

„A' *Mexicói* ugy nevezett ezült hajós sereg (vagy inkább ezült hozó hajós sereg) is, melynek betse 60 millió Piafterekre tétettetik, nem tarthat többé az *Anglusok'* kezére való akadástól: mivelhogy még a' *Mediterraneum* tengerenn lévő *Spanyol* nagy hajós sereg is, mind ez ideig leg kissebb parantsolatot sem vett a' felöll, hogy az *Anglusok* ellen ellenségeskedéseket kezdjen-el. —

Ugyan ezen Artikulus alatt téfzi továbbá az említett Udvari Ujjság ezt a' meg jegyzélt is, a' *Párisi* tsufolódókról: — A' ki-esett Frantzia Directorium feles szamu *Spanyol* juhát szerzett vólt *Spanyol* országból, hogy el-szaporitván, a' Frantzia Fábrikákba ezeknek gyapjujokat adja dolgozni. Alig hogy ezen juhak a' Frantzia határokra bé-érkeztek, némely finom elméjü *Párisiak* azonnal ilyen tsufolodó festéket adtanak ki: Maga Frantzia ország ugy iratik-le, mint egy gyapjatlan anya jú, a' mely mellett gyapjatlan bárányok szemléltetnek; mindenik bárány a' következő neveknek, u. m: *Helvétzia*, *Olofsz ország*, *Neapolis*, *Savoya*, *Piemont*, *Roma*, *Toskánna*, *Lukka*, *Hollándia*, *Velentze*, *Belgium*, *Palatinátus*, *Kolonia*, *Trier*, *Maintz*, &c, egyikével vagyon el-nevezetve. A' volt Hadi minifter *Schérer* (frantziáson *Tondeur* nevezet alatt) oly módon festve, mintha a' Directoriumtól hozzá mutatott háládatlanságonn való bolzszankodásból, a' haját mind ki tépte volna, így szollitja meg

a' nyirett juhat: *Kedves juham!* mi egymáshoz minyájon hasonlók vagyunk."

Német Ország.

A' Császári Felség' nevében ezen hónapnak 12-dikénn a' Régensburgi Német Diétánn a' Rendeknek kötelességeik' tételére, és ujj hadi költségnek határozására, ilyen Decretom adattott a' Gyűlésnek által: —

„Az 1797-dik esztendő' Aprilissének 18-dika vala az az emlekezetre méltó nap, a' melyen a' Cs. Királyi és Frantzia meghatalmazott Követek, a' *Leobeni* békelességes *Præliminaréknak* aláirtak, a' melyekben a' Német Birodalom és Frantzia Respublika között való minden féle ellenségeskedéseknek megszüntetődések is meghatározott: oly módonn, hogy ezen békelességes Egyezésnek oltalma alatt, a' Német Birodalom' békelességének munkája is; elkezdetődjön és végre hajtattassék. Hanem, ez az ily szívzakkadva való várakozás, oly kevésbé felelt-meg a' tett egyezéseknek és az ő Felsége' atyai czelozássainak: hogy a' Frantziák' részéről sokkal inkább, a' Német Birodalomnak békelességes hajlandósága mellett is, minden napok ujjabb meg ujjabb ellenkező tselekedetekkel különböztetődtek meg; a' midön a' Német Birodalomnak előre fekvő részei, a' szenvedőknek és az egész békelességes Deputatziónak jelentései mellett is, szünetlenül, mint a' hadnak folyása alatt, a' hadakozásokkal járó minden féle katonai nyomattatásoknak alájok vettette maradni kéntelenittettek; a' midön a' Német Birodalom' oltalom-bástyája *Ehrenbreitstein'* vára is, az egyezéseknek tsufolodva való megvettetésekkel, 's. könyörületlen éheztetés által, erő-hatalommal elfoglaltott, a' midöu a' Helvetziában fekvő Német-Birodalmi tartományok és Feudumok, az ujjanton formalódott Helvétziai leány Respublikának

részzeivé rendeltettek, és a' példa nélkül való machinációkkal Helvétziába bevitett erőszakos változások által, a' pusztító Frantzia Revoluzciónak gyújtó matériája, ily módon a' Helvétziai szélekkel határos Német tartományokhoz, közelébb hárítottott; midőn a' Frantzia országgló szék ezen idő óta is, a' maga revoluzziós természetében híven megmaradván, megszünés nélkül oly plánumokkal foglalatostkodott, a' melyek a' Német Birodalom' Olosz országai relátzióinak elenyésztetésekre czéloztanak; midőn a' Frantzia Országgló-szék, a' maga külömben is nagy hatalmát, ujjabb Defensiv- és Offensiv szövetségekkel erőllíteni, a' békességes alkudozásoknak ideje alatt is igyekezte, 's egy 200,000 emberekből álló hadi insurrectióról is, rendeléseket adott ki; és a' midőn végezetre mind ezek által, közönségesen szolva a' Német Birodalomnak egész politikai állapotja, hogy egyéb méjj sebek elhalgattattassanak, a' Frantzia Országgló-széktől magától helybe-hagyatott minden ellenségeskedésektől való fegyver-szüntetésnek ideje alatt is, ennyire veszedelmezettődött.

„Már csak ez az állapot is, mint egy rész szerént tsendes, rész szerént nyilvánágos hadakozás, úgy nézetteiketett: noha azonközben tsupa ember-baráti hajlandóságból még ekkör csak azok jelentő-írások szolgáltak fegyver gyanánt, melyek részönkről a' Frantzia Directorium' parantsoló kevély-batorságának ellenébe szegeztettek, hanem a' melyek az ő eddig való szerszénesség ki menetelü vakmerő czélozássai mellett, semmit nem egyebet, hanem csak azt a' következt vonták magok után, hogy a' Frantzia Directorium az erőszakoskodásnak és igazágtalanokodásnak folytatásában, haladott tovább-tovább; a' mint mind ezeknek megbizonyításául, nem egyéb, hanem csak a' történt dolgoknak előhordása, kivantatik: Az *Ehrenbreitsteini* erőllégeknek helyre állittatodások iránt kiadatott rende-

lések, ezeknek a' szomszéd Német tartományok-
ban fel-tükört eleséggel való meg-töltöttése, és
az ez által ki-nyilatkoztatott nyilvánosságos aka-
ratja a' Frantzia Országgló-széknek, a'-felől, hogy
ő ezen várnak, a' betsület, a' fenn-álló egyezé-
sek, és a' népek' törvényével ellenkező birto-
kában, meg-maradni igyekezik. — *Manheim'* vá-
rossának el-foglalása, az ott volt őrző seregnek
ki-fegyverkeztetődése, az ott való Magiftrá-
tusnak és egyéb közönséges hivataloknak az ő
foglalatosfágaik' folytatására tsak provisoriai
módra adatott engedelem, a' mely tselekedet
mint egy elő-példája volt a' *Rastadti* Congressu-
sonn a' Frantzia Követektől tavaly Okt. 3-dikánn
minden tekintet nélkül tétetett, és a' N. Birodalom-
béli Státus-változást illető fenyegetődzésnek —
az az 1799 béli 15 dik Mártziusi nevezetes irá-
sa a' Frantzia Directoriumnak, a' melyet ő egész
revoluzziós hangonn készített és küldött *Gen.*
*Jourdán*hoz, a' fő vezérhez — a' Frantzia sere-
geknek külömb külömb irányu útakonn a' Német
Birodalom' szivére való bé nyomulása, mely is,
az egyezés szerént való fegyver-nyugvásnak a'
Német Birodalomrá nézve tartozott minden fel-
mondása nélkül, és a' fegyvernyugvás' lineájá-
nak nyilvánosságos által hágásával, esett-meg —
Philipsburg várának Mártz. 1-sőjénn a' leg külö-
nösebb ki-fejezésekkel történt fel-kerettetése, és
a' Komendánsnak ebben való gyalázatos fenye-
gettetése, hogy a' várat ijedtében adná által, az
az erköltsi tulajdonságokkal ellenkező módon
készült irás, a' mely által Mártz. 4-dikénn ezen
várbáli Magiftrátus, a' Császár és Birodalom el-
len való árulásra ingereltetett, a' vár' szomszéd-
szédságában készítettett ellenséges battériák, to-
vábbá, az ezen várnak meg-rontás által való
fel-adattatása végett tétetett próbák — az a'
Bernadotte' irtódzást gerjesztő proclamatiojában
lévő, minden Németeknek a' magok törvényes
Fejedelmek ellen való ingerlésekre tzelőző lázzal-

tás, több e'-féle tselekedetekkel tudva lévő együtt, a' melyek már a' 4-dik Aprilisi Császári Decretomban fel-jegyeztetve voltak — mind ezek meg-lett dolgok, és olyanok, a' melyek a' magok természeteknek ereje szerént, a' hadi állapotnak minden tulajdonságait magokba foglalják. —

„A' hadakozás ily módon a' Német Birodalom ellen, a' dolog' természeté szerént fenn-áll; az a' hadakozás! a' mely tsak egyedül a' Frantzia Kormány-szék uralkodást és revoluziót szomjuhozó, mindent fel zavaró, hivségtelen Politikájának munkája: és már eddig vége is volna a' Német Birodalom' *Olofz* országi és *Helvétziai* relatióinak örökre; a' revoluziónak zászlója már a' Német Birodalom' egyik nagy részében is, mint más Státusokban és tartományokban, felszurva volna; 's a' Német Szabadságnak jobb szerentséje, a' Frantzia szabadságnak és egyenlőségnek kedvetlen Systemája által, ki irtódott volna: ha a' Császári Vezéreknek böltsellége és Hérosi vitézsége, és a' gyözedelmes Cs. seregek, a' szivet - kapott ellenség' elő-nyomulásának, gátat, nem tettek volna. —

„Még tehát ilyen-képpen, minekutánna az ellenségeskedések ujjanton el-kezdődtenek, és az oly igen ohajtott Német Birodalmi békelességnek meg - készülhetését reméltethető alkudozásokra való ki-nézés, el-enyésztetődött: fenn-áll a' Német Birodalom és Frantzia ország között való hadakozás; e'-képpen tehát, az ezen ki-tsikorva kényszerített Német Birodalmi háborunak kezdetétől fogva közönségesen ki-jött Ki nyilatkozatásoknak tulajdon ki-fejezéseik szerént, azért, a' mi leg betsesebb, u. m. a' leg drágább békelességes kötéseknek épségben való maradásokért, a' Vallásért, a' tulajdonért, a' polgári rend-tartásoknak és Constitutzióknak meg-öriztetésekért, a' Német Birodalom' betsületéért, méltóságáért, szabadságáért, magában-való-fenn állhatásáért, kell még most tsatáznii; most kell még, az eddig

való Diétai Végzések' értelmekben vétetett egyenes, igazságos, illendő, és állandó Birodalmi békefféget, a' tsatázás által megszerezni.

„Ő Cs Felsége tehát, fő Fejedelmi bizodalommal vagy on a' Választó Fejedelmekhez, Hercegekhez, és minden Rendekhez, 's-ő töllök, a' Német Haza' és Constitutzió' szentséges nevekben, 's az általok magok által vétetett fok izbéli közönséges ígéretek szerént, igaz jussal várja, hogy ezen nagy czélnak elérhetése végett, magát egy Birodalmi Rend is, köteleffégének lelkiismeret szerént való betöltése aloll, ki nem fogja vonni, a' mely köteleffég ő közzülök kirekire, a' Birodalmi közönséges egybe kötöttetésből, a' Birodalmi régibb egyezésekből, az ezen háboru' kezdődésétől fogva ki jött Diétai végzésekből, 's-nevezetesen abból a' rendelésből foly, a' mely szerént az ezen közönséges ellenség ellen szükségessé tetetődött fegyverbe való öltözködésre kívántató költség, *Quintuplumra* határozatott, 's-a' melyhez képpelt maga a' Svétziai Királyi Felség is, magát, mint Német Rend, a' Német pátriótismusnak fel-elevenítésére, a' közönséges ellenség ellen, a' Rendek' gyűlésében, éppen oly hiv, mint nemes szivuséggel, ki-nyilatkoztatta. Eppen ily szükséges a' Dietának azon egész hadi költségnek ki-állításánn tanátskozni, és gondoskodni, a' mely a' Német Birodalomnak egy háborujától is el nem valószthatatik; és meghatározott kívánsága ő Császári Felségének a' Rendek' gyűléséhez, az, hogy ők a' mind ezekről ő Felségéhez intéztetendő vélekedéseiket, tetteffék. Mellyel marad, &c. Költ Régensburgban Jul. 12 dikénn, 1799.

Elegyes Levelek.

Pétersburgból: — „A' Jun. 25-dikénn költ *Pétersburgi* Udvari Ujjságban már nagy örömmel olvastattak a' *Turinból* Május' 16-dikánn *Sz.*

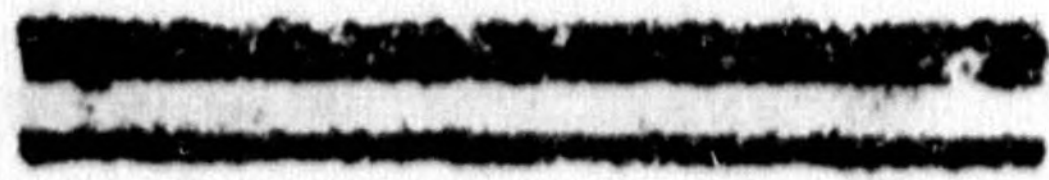
warowtól el-küldetett tudósítások. Az *Orosz Császár* a' *Suwarow*' ajánlására, Gen. Májor *Pan-gratzion Hertzeget* a' *Sz. Newzski Sándor*' első rendü, *Vukassovich* Cs. Királyi Gen. Májort pedig a' *S. Anna* ugyan azon első rendü Keresztjével, és több más tiszteket is egyéb keresztekkel, hasonló-képpen az alább való tiszteket egy-egy Rubellel, az olyanokat pedig, a' kik *Konstantin*' Nagy Hertzeg alatt viaskodtak, két-két Rubellel ajándékozta-meg. "

Londonból, Jul. 2. —

„Ide levelek érkeztek *Napkeleti Indiából*, a' melyek a' szározonn jöttek. A' *Benaresi* Jan. 15-dikénn költ levelekben egy kedvetlen támadásról vagyon emlekezet; a' melyet ezen városban *Vezier Aly* gerjesztett; a' ki *Cherry*, 's *Graham* Urakat, és *Conway* Kapitányt, maga ölte-meg. *Davis* Ur, a' ki második Magistratuális személy, az által tartotta meg életét, hogy a' háza' tetejében egy lántsával majd egy óráig védelmezte magát, mely alatt Gen. *Erskine* egy fegyveres tsoporttal elő-érkeztvén, *Vezier-Aly* elszaladott, és ezzel a' támadás is eltsendesedett. — Ezen leveleknek meg-indulásokkór, az *Anglus* sereg táborban volt szállva, hogy *Tippó* Fejedelmet, a' maga' jövendő irant való meg-határozásának ki nyilatkoztatására kényszerittse. Admirál *Rainier*, a' *Mangalorei* kikötő-hely előtt lévő öbölben hajokázott, oly igyekezettel, hogy ezen kikötő-helyet el-foglalja.

Vice-Admirál *Mitchell*, a' ki a' titkos expedízióra ki rendelt hajókat vezéreli, Gen. *Abercrombival* és több más Stáb-tisztekkal együtt, a' Státus Secretariusnál *Dundásnál* ebédelt Jul. 1-ső napján. — Lord *Mintó* útnak indult más nap *Béts* felé, a' hova Követnek rendeltetett.

York Hertzeg Juris Doctorrá neveztetett az *Oxfordti* Univerzitástól, és a' várostól polgari jussal ajándékoztatott-meg.

Londonból Jul. 5. —

„A' *Benaresi* Anglus *Residens*nek *Vezier-Aly* által történt meg-ölettetése, undok környülállásokkal volt özfzve köttettve. *Aly*, a' ki ezt a' gyilkosságot tselekedte, el-szaladott: hanem 50,000 *Rupiák* tétettek a' fejire. A' felesége, és 50 más aszszonyai, a' házában találtattak; huz éléfántjai el-fogattattak. Az ittt lévő *Europaik*, minyájan a' *Davis* Úr' házába gyülekeztenek özfzve, és a' ház körül 2000 fegyveres ember szállott táborba.

„A' milyen rendeletlenségre jutott mostan *Frantzia* országnak belső állapotja: az *Angliai* *Országgló-szék* ellenben éppen most szemeskedik oly erőssen, hogy ezen veszedelmes *crisis*ben, a' belső tsendességre szolgálható eszközök közül, semmit is el ne mulasson elő venni. Alig erőssítettett-meg a' titkos társaságokról szolló projectom, és már más terjesztetett az *Alsó-Ház* elibe, mely abból áll, hogy ezen-túl, ne tsak halállal büntetődjék a' *Felség-árulás*, hanem, mint már ez *Irlandiában* is törvény, a' titulusnak és örökségnek el-vesztése, a' bünösnek egész familiájára is ki-terjedjen.

Coblentzből Jul. 7. —

„Több mint 4000 emberek dolgoznak éjjel nappal az *Ehrenbreitstein* körül készülő ujj sántzokonn, a' melyek több rend béli pallisádokkal és egy 15 láb széleffégü árokkal is körül vétettettek. — A' harmadik vagy ugy nevezett vár őrző *Frantzia* *Batalionok*, hadi lábra állittatnak, hogy a' tsatázó mezőkre ki-rukkóljanak.

Párisból:

*Gen. Scherer*nek minden-féle-képpen igen meg-gyült a' baja. Közelebről egy levelet irt az *Öt-százak'* *Tanátsához*. A' *Secretarius* el-kezdette olvasni a' levelet, a' melynek a' felül-írására mingyár, némelyek el-hahatálták magokat

mások mérgeződtek. A' levél így kezdődött: — „Generál *Scherer*, az 500 zak' *Præselle*hez! En által adok itten, *Hazafi Præsés* két exemplárokat, a' melyek a' mi hadi munkáinknak magyarázatjaikat *Olofz* országban, addig, a' meddig én a' tábor' vezérlését *Gen. Moreaura* biztam, magokba foglalják, &c.“ — Ekkor egy *Blin* nevű Képviselő, a' levél-olvasztatását félbe szakasztván: — „Néktek, így szoll, nem szükséges sem *Scherert* megítélnetek, sem az ő hadi munkáit meg vizsgálnotok: meg tselekedte már mind ezeket egész *Frantzia* ország helyettetek, &c.

„A' *Directorium*, *Olofz* ország felé is egy *Telegraphusi* lineát rendelt *Nizzaig*, a' mely *Lyon* és *Toulon* városainn megyen keresztül.

„*Gen. Joubert* és *Championet*, *Jul.* 8-dikánn el-útaztak *Párisból*, az első *Olofz* ország felé az *Olofz* orszagi, *Championet* pedig egy úgy nevezett *Alpesi-Observations-tábor'* vezérlésére. —

A' *Hadi* minifter *Bernadotte*, mind a' fegyveres seregekhez, mind pedig külön-külön a' *Divisions-Generálisokhoz* egy-egy *proclamatziót* intézett. Az elsőben ezt mondja egyebek között a' katonáknak: „Esköszöm, hogy ruha, fegyver és eleség' dolgában, gondot fogok rólatok viselni.“ — A' másodikban ilyen formálog fejezi-ki magát: — „Ha, így szoll, a' hazának ily veszedelmes állapotjában, az embernek a' maga gustuffát meg-kérdezni szabad volna, meg-ítélhetitek, hogy inkább mentem volna hozzátok a' tsatázó mezőre, hogy sem a' minifterséget fel válloltam volna: hanem, az *adminiftrazió*nak minden rész béli ilyen *rendeletlenségei* között, nagyobb *kurázs*nak gondoltam lenni, ezt tselekedni inkább, mint azt, &c. —

Gen. Massena *Jul.* 7-dikénn írta *Helvetziá*-ból a' *Directoriumhoz*: hogy az ellenség egy 6 ágyus *battériát* oly helyre építvén, a' melyenn néki sok kárt tehetett, és a' *posztjai* között a' *közösülést* ketté szakaszthatta volna, ő ennek el-

rontására *Lecourbe* Generálíst rendelte ki, ki is, hogy ezen tzeált el-titkolja, maga az egész ellen-séges kordont meg-támadta, míg az alatt Stáb-Major *Porson*, a' battériára elő nyomúlt, &c. — Utoljára azt is jelenti *Massena*, hogy ő *Lecourbe* Generálístól bé kívánta légyen annak a' Strázsa-mesternek nevét, a' ki leg előbb bé-ízökött a' battériába, oly czéllal, hogy őtet feljebb emelje. — (Erről a' tsatázásról, már fennebb is emlekez-tünk.)

Magyar Ország.

Belényesről, Jun. 17. — „Itt, már egy hó-napja, hogy, ilyenkor izokatlan hidegek járnak. A' *Bihari* hegyeken 15-dikben annyi hó hullott, hogy a' pásztorok alig verekedhettek-le a' tetők-ről a' völgyekre, így is találtatott már köz-zülök vagy 5 meg-fagyva. Még ma is fejeresle-nek a' hegyek' tetejei.“

Szatthmár Nemetiben Junius 18-ik napján. Örömmel olvastam a' Magy. Kurir. Erd. Iróinak azon hasznos jegyzéseiket, a' mellyeket a' dühött állatok által meg maratott, télben a' kegyetlen hideg miatt meg fagyott, pinczében vagy másutt még fuladt, és a' vízbe holt embereknek meg elevenítéséről, betses ujság leveleiknek egynéhány darabjaiban a' Magy. Közönséggel közlöttenek. Azoknak az egész Hazában, de kivált *Szatthmar* vidékén és a' *Szamos* körül, a' hol minden esztendőben sok szerentsétlen ember el veszti életét, csak azért, mivel mások leg kissebb munkát is, az ő életre való vizsza hozattatások körül sajnállanak, sok hasznát lehet venni.

Ennekelötte mint egy két esztendővel egy szegény lakos feleségével 's gyermekével együtt,

egy lovas talyigán a' mezőre szándékozván , a' Szamos hidja mellett, lovának meg itatása végett, a' szokás szerént a' vízbe bé hajtott ; de olly mélységbe bukkant bé, a' mellyből sem maga, sem felesége ki nem szabadulhattak, hanem a' gyermekét, latván az apja a' veszedelmet, a' víz partyára ki vetette. Ezek fényes délben estek ebbe a' veszedelembe, sokaknak láttára, a' kik által tsak hamar ki is fogattattak, de mivel meg elevenítéseken senki is nem igyekezett, 48 óra múlva el temették.

Olly sajnosan esett nékem ezeknek a' szerentsétleneknek halálok, hogy midőn felettek predikállottam, 's a' tanítást el végzettem volna, addig a' predikáló székben le nem szállottam, mig így nem szóllottam halgatóimhoz : Keresztények! Ennek a' két szerentsétlen embernek halála alkalmatosságot szolgáltat nékem arra, hogy megmondjam, miképen kellyen az ily vízbe fulladtakon segiteni s. a. t. Es mivel akkor hevenyében más könyvet nem kapháttam, a' *Szükségben segítő könyvet* vittem fel magammal, 's ott, a' hol a' vízbe fullakról beszéll, el olvastam, 's oly figyelmetességgel halgatták az én külömben is figyelmetes Halgatóim, hogy az egészen szembe tűnő vólt, javaslottam nékiek ezen könyvnek meg szerzését is. De tapasztaltam is az abból való olvasásomnak azt a' hasznát, hogy midőn nem sokára az után egy varga legény a' Szamosba fulladt volna, mikor ki fogták, már a' körülötte lévők tudtak vele meg lehetőssen bánni akként, a' mint töllem hallották, és tsak abban hibáztak, hogy ki fogván a' szerentsétlen legényt fejére állították, 's vizes köntösét rajta hagyták. Ez a' legény egy egész fertály óráig vólt a' vízben, abban is tölt egynehány minuta, mig én oda hivattattam, és semmi leg kisebb melegség is a' testén nem tettett, hanem a' szive körül va-

lami: mindazáltal mind én, mind a' körülöttem
 lévők követvén azt, a' mit az ilyenekkel el kö-
 vetni kell, olly szembe tűnő haszna lön a' dör-
 gölésnek, és melegítésnek, hogy a' patiens,
 már fél óra mulva hánytta vetette magát; sőt
 midőn az orrát kemény bor etzettel illettem vol-
 na, egyszer kevésbe múlt hogy öszve nem szí-
 dott, tsak a' vólt a' baja, hogy nem szólhatott.
 Más nap reggel a' legénnyel beszéltem, és egy
 hét mulva a' templomba is bé jövéen, az én fá-
 radtságomat még közönte, és most is él *Deb-*
reczenben, — Nem árt az illy példákat közön-
 ségelle tenni, 's a' jó tanátsot meg fogadni. —
 A' jó Isten pedig segittse az Urakat, hogy több
 illy hasznos Jegyzéseikkel használhassanak a'
 Magyar Hazának.

A' *Szatthmári* vidékek most ugyan lutsko-
 sok, de nem a' *Szamos* áradása, hanem a' Tok
 elfozetek miatt. Vetéseink szép reménységet nyuj-
 tanak, ha meg nem dülnének még zöldiben. Szé-
 nát, ha az idő így jár, keveset tsinálhatunk —
 szilvánk igen kevés lesz, és a' szilvorium
 szeretők az ideji tsinálmányunkra ne is ásétozza-
 nak; különben a' szilvorium nem ugorka, ha-
 nem mennél régibb annál jobb. Borunk, noha
 eleinte meg ijedtek a' szöllős gazdák, mindazál-
 tal a' mint mondják, elég lesz, ha tudniillik
 valamelly tsapás nem éri.

Némethi István

a' *Szatthmári* H. C. követő
Gyülekezet rendes *Predikátora*.

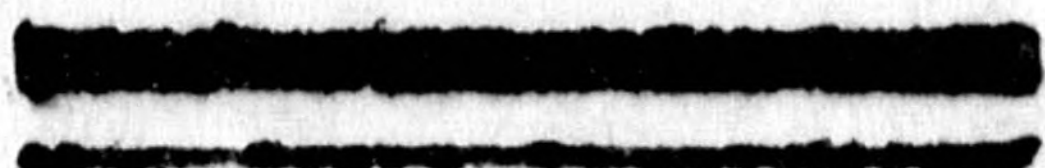
* * *

*Bemerkungen für den Stadt- und Landwirth,
 den Gebrauch des Glauberischen Salzes, als Prä-
 servativ- und Heilmittel bey den Krankheiten der
 Kühe, Pferde, Schweine, Schafe und Ziegen be-*

Preffend. Illyetén tzimü munkátskát iktattatott bé az Egességre ügyelő Berlini K. Tudós Tanátsnak egyik nevezetes tagja, Orvos Doctor és Professor *Hermbsstaedt Sigmond Fridrik* Úr, e' folyó 1799-ik elz:endőnek Februarius hónapjában, azon tudós könyvnek 12-ik kötetjében, a' melly hónaponként illyetén czim alatt adattatik ki Lipliában: *Oeconomische Hefte für den Stadt- und Landwirth*, az az: a' *Várási és falusi Gazdáknak oktatásokra való gazdaságot tárgyzó darab.* Ezen tudós irasában lok példakkal meg mutatja a' fent nevezett Berlini Tudós, melly nagy haszna légyen a' *Glauber tsudallatos Sójának*, a' barmok, 's nevezetellen, a' tehének, lovak, sertések, juhok és ketskék nyavalyáiknak orvoslásában, sőt a' ragadó nyavalyáknak el háritásában is.

Jól tudván azt a' Magy. Kuriruak Irói, melly lok pulztitált tégyenek a' két Magyar Hazában a' nyavalyák a' barmok közt, 's melly nagy és sok károkat okazzanak ez által a' barom tartó gazdáknak: leg szorossabb köteleffégeknek esmérték ezen hasznos munkátskát a' Magyar Publicummal summásan közleni; még pedig olly formán, hogy *először* a' *Glauber tsudállatos Sójának*, a' beteg emberek; *másodszor* a' beteg marhák orvoslásában való hasznát, 's avval való orvoslásoknak módját írjuk le; *harmadszor* és *utollyára* bizonyossá teszük arról a' Magyar Publicumot, hogy a' *Glauber tsudállatos Sójához* hasanló Só Magyar Hazánkban is bövséggel találtatik.

Glauber Sójának neveztetik annak fel talalójáról, a' múlt Században élt igen hires Orvos Doktorról *Glauberről*, a' ki annak tulajdonságait és külső 's belső hasznait, illyen czimü, 's *Amsterdamban* 1658-ik elztendőben ki adott munkájában *de Natura Salium*, böven le írta.

Az ő, és az ő utánna élt orvos Doctorok tapasztalásaik szerént lágyító, taknyot elolvasztó, vizelletet hajtó, és gyomor tisztító tulajdonságokkal bir ez a' Só, mellynek különbözőkülönb-féle nyavalyakban való hathatóságát 140 esztendőktől fogva sok ezer meg ezer tapasztalások erőssítettek meg. — Mint *lágyító, és a' sürű taknyot meg véknyító eszköz*, 5—10 esztendőös gyermeknek $\frac{1}{3}$, sőt egy egész quintli vagy $\frac{1}{4}$ lat tiszta vízben áztatva, esteli le fekvéskor adattassék bé; öregebbeknek, ugyan azon végre, 's azon formában 2 quintli, vagy fél lat reggel és este, vagy ha úgy tetszik, áztatassék 4 lat ilyen só egy fél ittze tiszta kút vízben, 's igyon belőle reggel és este egy jó boros pohárral. — Mint laxáló, vagy gyenge gyomor tisztító eszközből 5—8 esztendőös gyermeknek 2 vagy 3 quintlit; 10—12 esztendőösnek 1 latot; 15—20 esztendőösnek másfél sőt 2. latot; öregebbeknek, tessék alkotmányához képest, 2. 3. sőt 4. latot is vagy, tiszta vízben, vagy herbatében áztatva kell bé adni. — A' meg rögzött obstructiókban, avagy szorulásokban igen hasznos egy lat ilyen Sót vízben elolvasztani, 's azt árpa lével elegyítve kristir gyanánt bé adni. — Mind ezekben az esetekben, mint az első utakat, az az, a' gyomrot és beleket tisztító eszköznek, igen nagy haszna vagyon a' *Glauber tsudalatos Sójának*, és a' mennyiben a' nyavalyáknak okait a' testből ki hajtja, önnön magokat a' nyavalyákat is, mint azoknak következéseit, bizonyossan el hárítja.

(A' többit a' következő alkalmatossággal.)